

**NUMBERS OF WORDS OF LISTENING TEXT
USED IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN
LANGUAGE**

**Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Dinleme
Metinlerinin Kelime Sayıları¹**

Cihat Burak KORKMAZ²

Abstract

It is known that the first step of human being's entrance to a learning process in every sense is listening. *Listening* as a language skill forms the basis of comprehension, perception and reception in language learning and teaching. Texts in the teaching process through listening skills are the main sources of the process. The audio recordings and CDs created for the Listening Texts in the textbooks used in teaching Turkish as a foreign language are considered as an indispensable part of the related sets. In addition, the texts that form the contents of these audio recordings are presented to the student either as an appendix to the book or as a separate booklet. The sample of the study was examined by *Yedi İklim Turkish Teaching Set (YİTÖS)* prepared by the Yunus Emre Institute and the listening texts at all levels in *İstanbul Turkish Teaching Set for Foreigners (İYTÖS)*, prepared by Istanbul University, in the context of word counts. This examination and evaluation were made based on the unit and the level and the results were evaluated by the institutions that made binding recommendations about the teaching time, the teaching time allocated to the listening skill and the effect on the teaching of words. The data obtained as a result of the evaluation of the relevant listening texts were related to the meaningful results and suggestions were made about the number of words of the listening texts to be used in the teaching of Turkish as a foreign language. While studies on the number of words of reading texts in the literature are rarely seen, it is noteworthy that no study has been conducted on the listening texts.

Key Words: Teaching Turkish as a foreign language, listening texts, number of words.

Öz

İnsanoğlunun her anlamda bir öğrenme sürecine girişinin ilk basamağının dinleme olduğu bilinmektedir. Bir dil becerisi olarak *Dinleme*, dil öğreniminde ve öğretiminde anlama, algılama ve alımlama etkinliklerinin temelini oluşturmaktadır. Dinleme becerisi yoluyla yapılan öğretim sürecinde metinler sürecin temel kaynaklarıdır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan öğretim setlerinde yer alan ders kitaplarındaki Dinleme Metinleri için oluşturulmuş ses kayıtları ve CD'ler ilgili setlerin vazgeçilmez birer parçası olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca bu ses kayıtlarının içeriğini oluşturan metinler ya kitabın ekinde ya da ayrı bir kitapçık olarak öğrenciye sunulmaktadır. Çalışmanın örneklemini oluşturan Yunus

¹ Bu çalışma "Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan dinleme metinlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

² Öğr. Gör. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER). ckorkmaz@yildiz.edu.tr.

Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS)* ve İstanbul Üniversitesi tarafından hazırlanan *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İYTÖS)* içerisinde yer alan her seviyedeki dinleme metinleri kelime sayıları bağlamında incelenmiştir. Bu inceleme ve değerlendirme ünite ve seviye temelli yapılmış olup ortaya çıkan sonuçlar öğretim süresi ile ilgili bağlayıcı tavsiyelerde bulunan kurumlar tarafından ders öğretim saatleri, dinleme becerisine ayrılan öğretim süresi ve sözcük öğretimine etki edecek olması açısından değerlendirilmiştir. İlgili dinleme metinlerinin değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan veriler, anlamlı sonuçlarla ilişkilendirilerek yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılacak dinleme metinlerinin kelime sayıları ile ilgili önerilerde bulunulmuştur. Alanyazında okuma metinlerin kelime sayıları ile ilgili yapılan çalışmalara nadiren rastlanırken dinleme metinleri ile ilgili bir çalışmanın yapılmamış olması dikkati çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi, dinleme metinleri, kelime sayıları.

GİRİŞ

Dil öğretiminde temel becerilerin önemi ile ilgili yapılan hemen her çalışmada dört temel dil becerisi olan *Dinleme, Okuma, Konuşma ve Yazma* ifade edilirken, bu becerilerin hangi kurallar ile kullanılacağını gösteren *Dil Bilgisi* de tamamlayıcı bir yardımcı dil becerisi olarak ifade edilmektedir. Türkçe öğretimi dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel becerisi ile dil bilgisi üzerine yapılandırılmıştır (Lüle Mert, 2014: 24). Dil bilgisi, ilke ve kurallar, eğitsel etkinlikler, konuşma ve yazma sanatı, dil teorisi, dili gözleme aracı, açıklayıcı, süreçsel ve koşul bilgileri gibi farklı yönlerden ele alınmaktadır (Güneş, 2013: 173). Dil bilgisi öğretimi ise, dilin ses, şekil ve cümle yapılarını birtakım yöntemler kullanarak öğrencilere sezdirme ve bu yolla onların dili etkili, doğru ve düzgün kullanmalarını sağlamaya yönelik etkinlikler yapma sürecidir (Dolunay, 2010: 277).

Dil becerileri kavramının alt başlığı olarak görünen *Anlama* becerisinin altında yer alan becerilerden dinleme ilk sırada yer almaktadır. Çünkü yeni bir dil öğrenme sürecinde dinleme becerisi; konuşma, okuma ve yazma becerisinin gelişimine kaynaklık etmektedir (Oxford 1993'ten aktaran Melanhoğlu, 2016: 1027). Dil becerisinin kazanılış sırası (1) dinleme, (2) konuşma, (3) okuma ve (4) yazmadır (Gün, Yalçın & Memiş, 2017: 388). Yabancı dil öğrenme ortamlarında dili gerçek anlamda öğrenip iletişim kurabilmenin yolu ancak o dili anlamakla yani dinleme becerisi ile olur (Tuzcu Eken, 2011: 37). Dinleme becerisi öğrenme için hayati bir önem taşımaktadır. Çünkü öğrenci için anlamlı girdi sağlamanın yolu dinlemektir. Bu nedenle konuşmanın ön şartı dinlemektir (Rost, 1990: 141-142).

Günay (2017: 47)'a göre metin "Başı ve sonu ile kapalı bir yapı oluşturan dilsel göstergelerin art arda geldiği anlamlı yapılar olarak tanımlanabilir." Bu tanıma ek olarak; metin kavramından dilsel açıdan söz edebilmek için metinde somut ve elle tutulur bir varlığın kesitsel olarak yer alması gerektiğine ve metinde yer alan cümlelerin birbirini takip eden, anlamlı ve sıralı bütünleri oluşturması gerektiğine dikkat çekmektedir (Günay, 2017: 47-48).

Dil, içerisinde seçenekler bulunduran sanal bir sistemken; metin, dil repertuarlarında bulunan seçeneklerin belli bir yapı içinde kullanıldıkları gerçek bir sistemdir (Beaugrande & Dressler, 1988'den aktaran Dilidüzgün, 2017: 21). Dilidüzgün (2017: 20-21) kendi tanımında ise metinlerin bildirişimsel amaçla kullanılan, geleneksel olarak birçok cümleden meydana gelen, günlük yaşamda bazı türlerle (roman, karikatür, hikâye vd...) karşımıza çıkan iletişimsel bir olgu şeklinde geniş bir açıklamaya yer vermektedir.

Yapılan benzer tanımlardan hareketle metin kavramıyla ilgili şu sonuçlar çıkarılabilir:

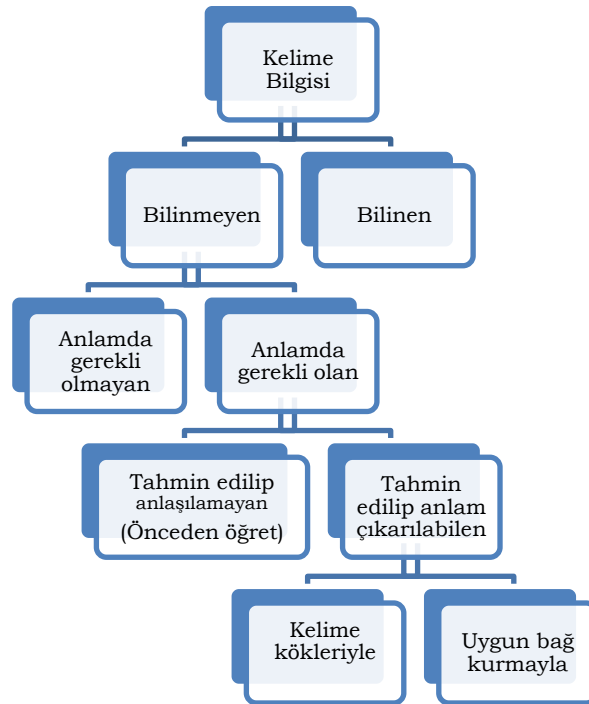
1. Metin, başı ve sonu belirgin olan bir yapıdır.

2. Metni oluşturan cümleler, birbirine bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleriyle bağlıdır.
3. Metin, belirli bir amaçla oluşturulur.
4. Metin, yazılı ve sözlü olabilir.
5. Metin, iletişim değeri olan bir yapıdır.
6. Metnin bütünü, cümlelerin teker teker anlamlarından farklı bir anlam taşır (Kurnaz, 2018: 26).

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde dinleme metinleri, bu becerinin edinilmesinde köprü görevi görmektedir (Tiryaki & Kayatürk, 2017: 302). Dinleme metinleri öğrencinin hedef dile ait kelime ve telaffuz bilgisiyle ilgili bilgilere ulaşmasının ilk basamağıdır. Dinleme vasıtasıyla öğrenilen kelimeler, tamamlayıcı etkinliklerin yardımıyla diğer dil becerilerine de kaynak oluşturmaktadır Kelime tanımlarındaki temel ayırt edici özellik kelimenin “bağımsız” ve “anlamlı” olmasıdır. Fakat bu iki özelliği bir tanım içinde buluşturmak da bir o kadar zordur. Şöyle ki genelde kelimeler anlamlı ve görevli olarak ele alınmaktadır. Görevli kelimeler “için, fakat, ve” gibi edatlardır. Bu tür kelimeler, içinde geçtikleri bağlama göre anlam kazanmaktadırlar. Fakat şu da bir gerçektir ki dilde anlamsız birim ya da kelime yoktur. Görevli kelime olarak sınıflandırılan kelimelerin de cümleye kattıkları anlam yadsınamaz (Kurudayıoğlu, 2005: 4-5).

Anlamada etkili olan sözcük bilgisi, sözcük öğretiminin yapılmasıyla mümkündür. Herhangi bir metinde öğrencilerin bilmediği sözcük sayısı çok fazla olabilir (Kılıç, 2002: 56). Willis (1981)’in kelime bilgisi ile ilgili çözümlemesi şöyledir (aktaran Kılıç, 2002: 56):

Şekil 1. Kelime bilgisi çözümlemesi

Sözcüklerin *ne kadar* öğretileceği konusu bir derste; her bir dil seviyesinin sonunda; temel, orta ve ileri düzeylerin her birinin sonunda ve bütün seviyeler boyunca *ne kadar* sözcük öğretileceğini kapsamaktadır (Göçen & Okur, 2018: 2182). Krashen ve Terrel (1983) dil edinim sürecinde sözcüklerin kazanımını *i+1* formülüyle ifade etmektedir. Krashen *i* ile kişinin edinç düzeyi, kişide zaten var olan söz varlığı, dilsel yapı vb. türünden girdiler (input) anlamında: +1'i ise öğrencinin dilsel öğelere ya da durum, bağlam, işaret gibi dil dışı öğeler (extralinguistic) yardımıyla öğrenebileceği yani bir bilgi anlamında kullanmaktadır (İnce, 2013: 146-147). Demirel'e (2012: 115) göre 40-50 dakikalık bir derste 5-10 sözcüğün öğretilebilmesi gerekmektedir. Duru'ya (2013: 400) göre de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için yoğun eğitimin yapıldığı sınıflarda günlük dört dersin işlendiğini varsayıldığında bir öğrenci bir derste yeni kelime olarak 10 kelime öğrenmelidir. Bu öğretim süreci öğrencilerin sahip oldukları önceki öğrenme bilgileri, hazırlanışlığı, yeterlikleri ve dil öğrenme amaçları göz önünde bulundurularak kelime öğretimi yapılmalıdır.

Araştırmacılar dilde kullanılan sözcüklerin sıklığını ve yaygınlığını ortaya koymak için yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi sürecinde yer alan öğretim setlerini, ders kitaplarını ya da Türkçe öğrenenlerin yazılı ve sözlü anlatımlarını kullanılan sözcükler açısından incelemektedirler. Ancak alanyazında dinleme metinlerinin toplam kelime sayıları ile ilgili bir çalışma yer almamaktadır.

2. YÖNTEM

2. 1. Çalışmanın Amacı

Yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların kullandıkları ders kitapları incelendiğinde her biri birbirinden farklılıklar göstermektedir. Bahsedilen kurumlar tarafından Türkçe öğretiminde en yaygın olarak; Yunus Emre Enstitüsü (YEE) tarafından hazırlanmış Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS) ve İstanbul Üniversitesi (İÜ) tarafından hazırlanmış İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İYTÖS) kullanılmaktadır. YİTÖS, A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 seviyeleri olmak üzere altı kitaptan; İYTÖS ise A1, A2, B1, B2, C1/C+ olmak üzere beş kitaptan, çalışma kitaplarında ve ses kayıt CD'lerinden oluşmaktadır.

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) istatistik verileri doğrultusunda 209 üniversite tespit edilmiştir. Bu üniversitelerden 89 devlet ve 36 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 125 üniversitede yabancılar Türkçe öğretilmektedir. 125 üniversiteden; 116 üniversitede, 9 farklı Türkçe Öğretim Setinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu üniversitelerden 38 tanesinin Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS) ve 30 tanesinin İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İYTÖS) kitaplarını kullandığı tespit edilmiştir (Erdil, 2018: 94). Ayrıca YEE bünyesinde dünyanın çeşitli ülkelerinde hizmet vermekte olan 55 (Yunus Emre Enstitüsü, 2019) kültür merkezindeki Türkçe Öğretim Merkezleri de eklendiğinde bu sayı YİTÖS lehine daha da artmaktadır. Her öğretim seti farklı bir programı ele alarak hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim setlerinin ana yapısını oluşturan ders kitapları her bir seviyede yer alan dinleme metinlerinin işleme süreleri bakımından birbirinden farklılık arz etmektedir. Bu durum öğretim setleri arasında bir birlikliğin olmamasına ve bununla beraber her bir merkezin farklı öğretim uygulamalarını devreye sokmasına sebep olmaktadır.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB); *Türkiye Bursları ve Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı* kapsamında öğretim merkezlerine gönderdiği öğrencilerin C1 seviyesini tamamlayana kadar 960 ders saati

öğrenim görmesini talep etmektedir. Öğretim merkezleri genel olarak programlarını bu saati temel alarak yürütmektedir. 960 ders saatine göre hazırlanmış program A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri için eşit olarak dağıtıldığında öğrencilerin her seviyede 192 ders saati öğrenim görmeleri gerekmektedir. YTB, *Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı* kapsamında 960 ders saatine göre hazırlanmış programın her seviyede eşit olarak dağıtılmasını şart koşarken *Türkiye Bursları* kapsamında ders saatlerinin her seviye için eşit olarak dağılımını şart koşmamaktadır. Öğretim merkezleri *Türkiye Bursları* kapsamında yer alan öğrenciler veya kendi özel öğrencileri için 960 ders saatine göre belirlenmiş programı, kullanmakta oldukları öğretim setine göre dağıtabilmektedir. Ancak 2018-2019 akademik takviminde YTB *Türkiye Bursları* kapsamında C1 seviyesinde 240 ders saati yapılmasını talep etmektedir. Yine *Suriyeliler İçin Üniversiteye Hazırlık İleri Düzey Türkçe Öğretim Programı* kapsamında aynı talebi iletmesi öngörülmektedir. Bu durumda A1, A2, B1, B2 seviyelerinde 180'er ders saati kalmaktadır. YEE ise her seviye için 144 ders saatine karşılık gelen, toplamda A1 seviyesinden C1 seviyesi sonuna kadar 720 ders saatini kapsayan bir öğretim programı gerçekleştirmektedir.

Bu çalışmada ilgili dil öğretim setlerinde yer alan dinleme metinlerinin kelime sayıları açısından incelenerek dinleme metinlerinin toplam sayısı hesaplanmıştır.

Çalışmanın problem cümlesi olarak da *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin kelime sayıları kaçtır?* sorusu tespit edilmiştir. Bu problem cümlesine ait alt problemler ise şöyledir:

1. YİTÖS'te bulunan dinleme metinlerinin kelime sayıları kaçtır?
2. İYTÖS'te bulunan dinleme metinlerinin kelime sayıları kaçtır?

2. 2. Çalışmanın Önemi

Öğretim setlerinde yer alan dinleme metinlerinin *Türkiye Bursları* kapsamında her seviye için belirlenmiş olan 180 ve 240 saatlik, YEE'nin ise 144 saatlik programları için yeterli olup olmadığı tartışma konusu oluşturmaktadır. Öğretim saatlerinin bu şekilde olması ders kitaplarının da bu saatlere göre hazırlanması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Ancak ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin kelime sayıları farklılık göstermektedir. Bu bakımdan öğretim setlerinde yer alan dinleme metinlerinin kelime sayılarının tespiti gerçekleştirilmiştir.

Dinleme metinlerinin sahip olduğu kelime sayıları, her seviyede dinleme becerisi yoluyla kaç kelimenin öğretilceğini göstermektedir. Ayrıca çalışmanın sonuçlarının ders kitabı yazarlarına katkısı, program hazırlayacak olanlara katkısı, öğretim elemanlarına katkısı açısından da önem taşımaktadır.

2. 3. Çalışmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çerçeve içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım & Şimşek, 2018: 45). Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olan doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi yazılı materyallerin (kitap, dergi, gazete, e-çerikli belgeler) incelendiği nitel araştırma desenlerindedir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

2. 4. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni olarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dinleme metinleri seçilmiş ve Yunus Emre Enstitüsü (YEE) tarafından hazırlanmış Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS) (A1,A2,B1,B2,C1) ve İstanbul Üniversitesi (İÜ) tarafından hazırlanmış İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İYTÖS) (A1,A2,B1,B2,C1) ile örneklem oluşturulmuştur.

2. 5. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Türkçe öğretim setleri incelenerek içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde derin bir işleme tabi tutulur, kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Kavramlar, araştırmacıyı temalara götürür ve temalar sayesinde olgular daha iyi düzenlenebilir ve daha anlaşılır hâle getirilebilir (Yıldırım & Şimşek, 2011: 227).

Analiz sonucunda ortaya çıkan veriler sayı bakımından çözümlenip hem sayısal değer hem de yüzdellik değer açısından hesaplanmıştır.

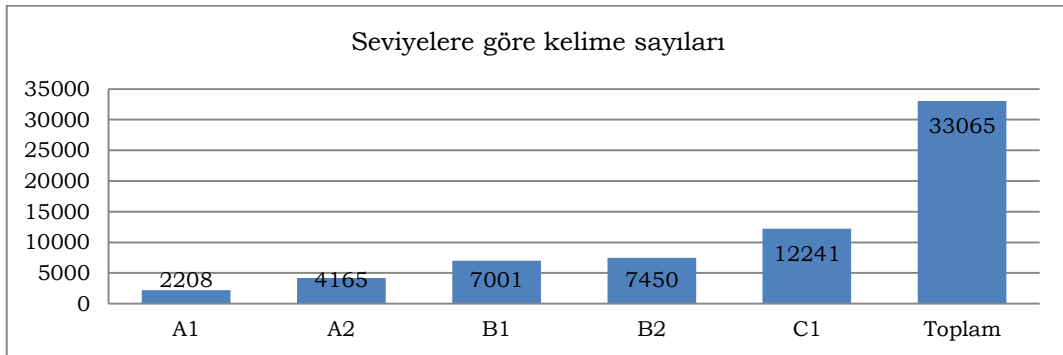
3. BULGULAR ve YORUMLAR

3. 1. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

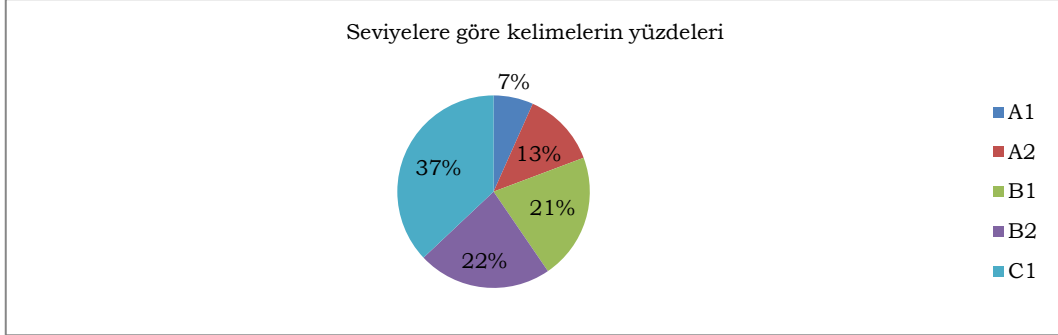
Çalışmanın bu bölümünde ilgili öğretim setlerinde yer alan dinleme metinleri kelime sayıları bakımından incelenmektedir. Metinleri oluşturan kelime sayıları, ders işleme sürelerini doğrudan etkileyen en önemli etkenlerden bir tanesidir. Ayrıca her seviyede kullanılan metinlerin kelime sayılarının tutarlılığı da dil öğretim setlerinin işlevselliğini, ders işleme sürelerini ve toplam kurs saatlerini etkilemektedir.

3. 1. 1. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular

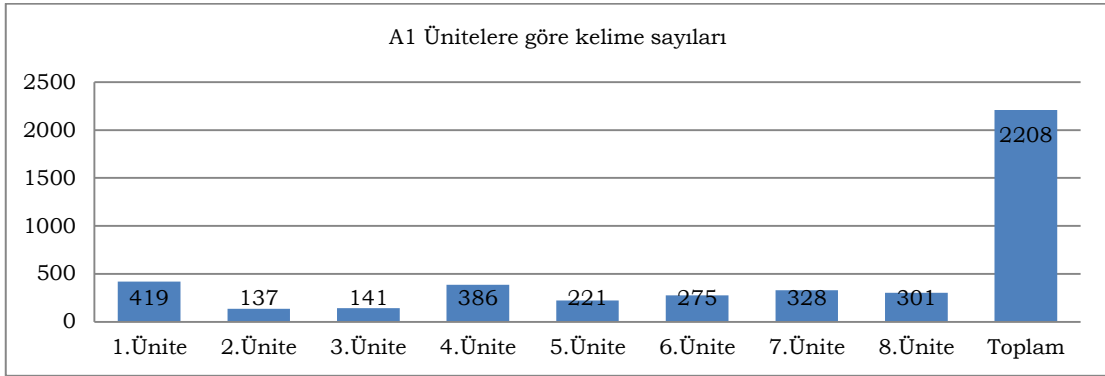
YİTÖS'te yer alan dinleme metinlerindeki kelime sayıları sırasıyla hem metinlerin ünitelerde yer aldığı sayfa numarasına göre hem de seviyelere göre çalışmanın ekler bölümünde yer alan Ek 1'de yer almaktadır. Çalışmanın bu bölümünde ünitelere ve seviyelere göre kelime sayıları ile ilgili sayısal ve oransal değerleri içeren şekiller yer almaktadır:

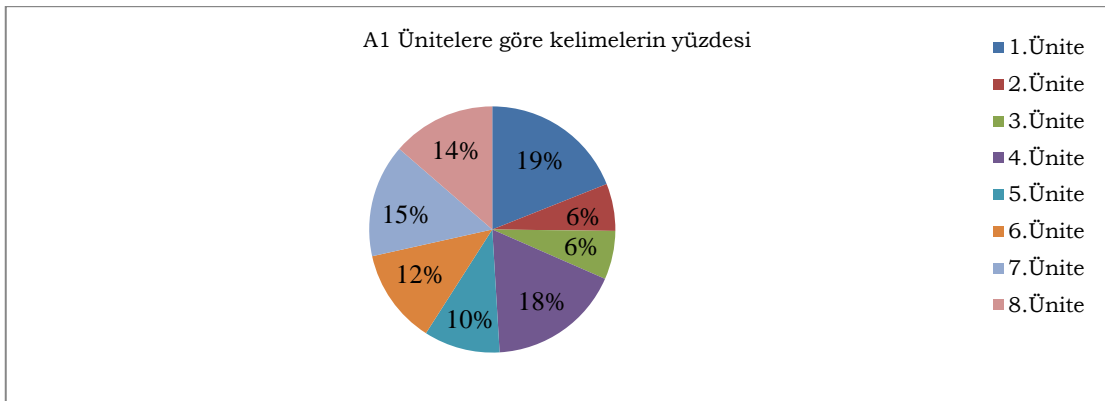
Şekil 2. YİTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam sayısı.

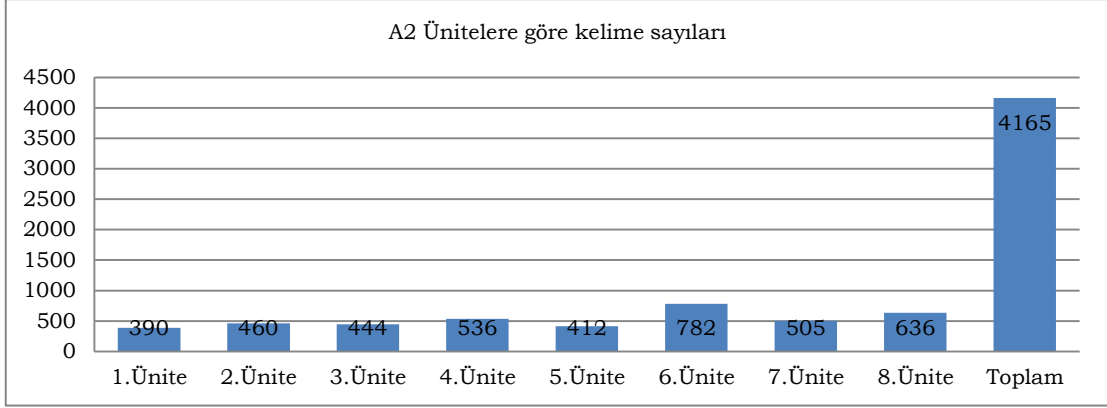
Şekil 3. YİTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam yüzdesi.

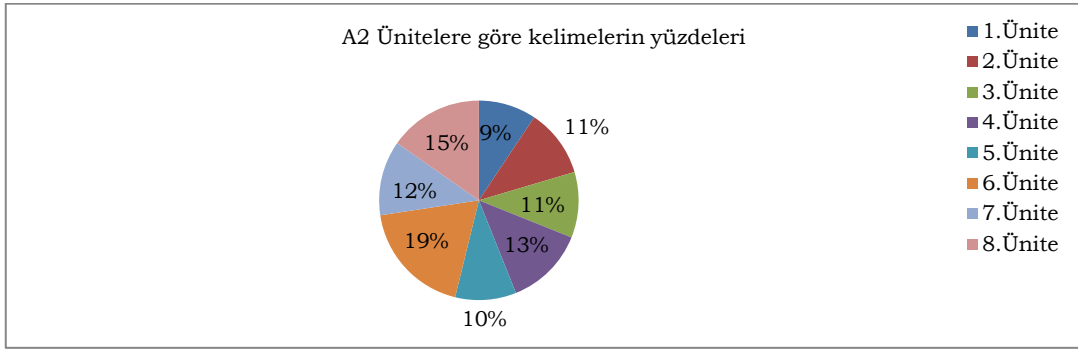
Şekil 4. YİTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.

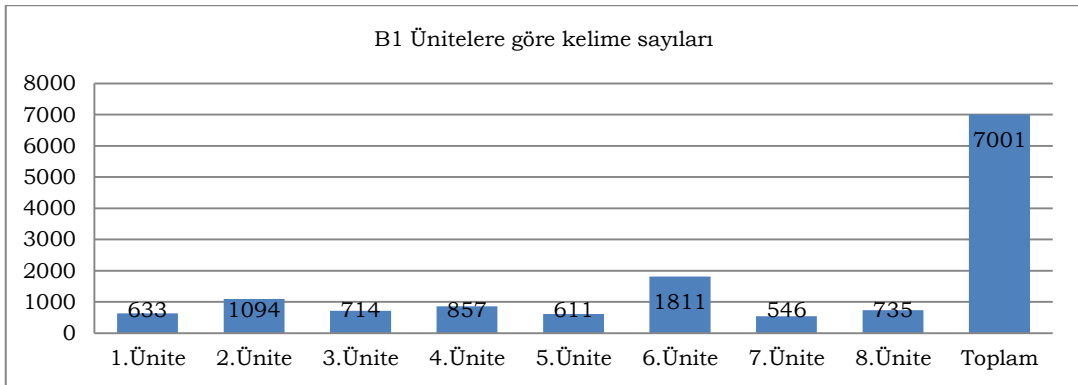
Şekil 5. YİTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.

Şekil 6. YİTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.

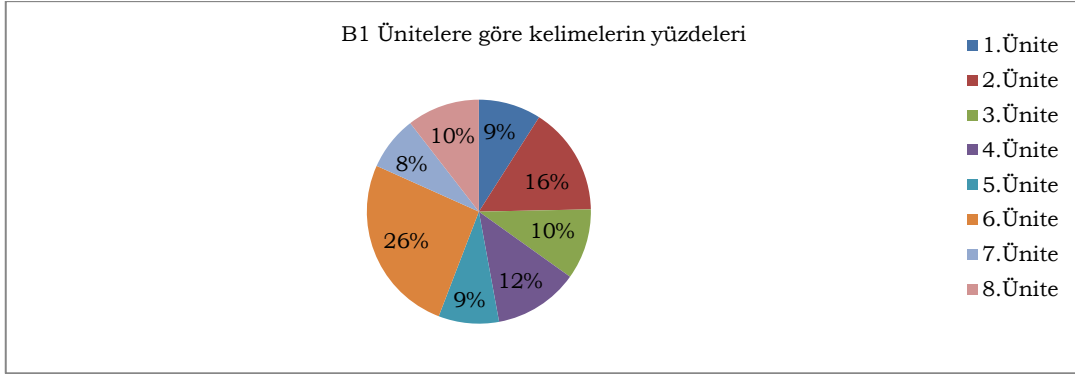

Şekil 7. YİTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.

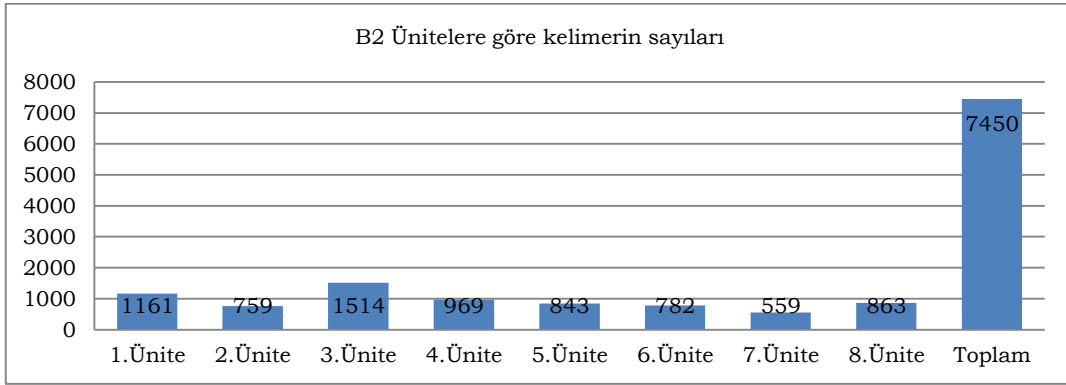

Şekil 8. YİTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.

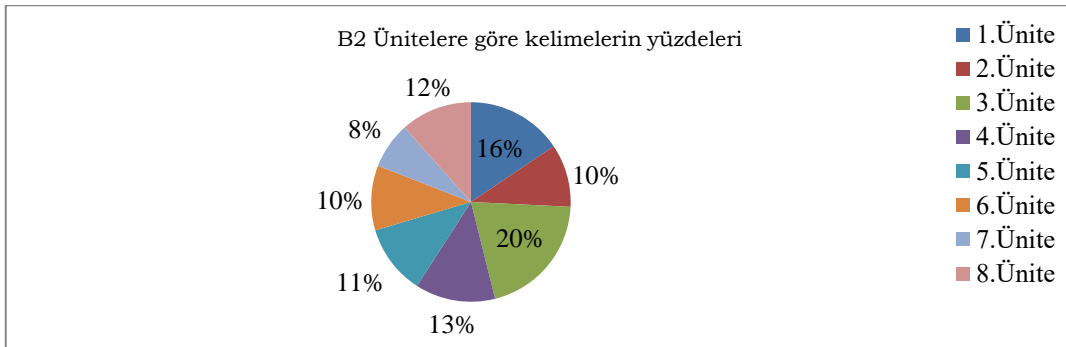

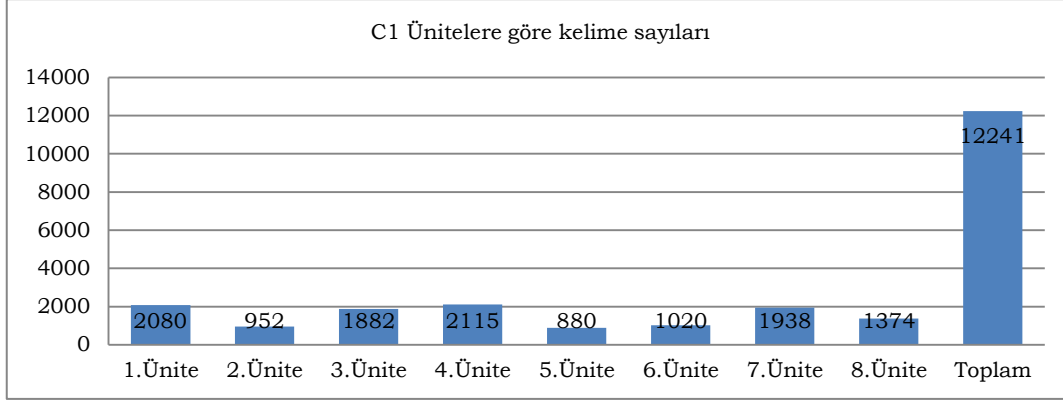
Şekil 9. YİTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.

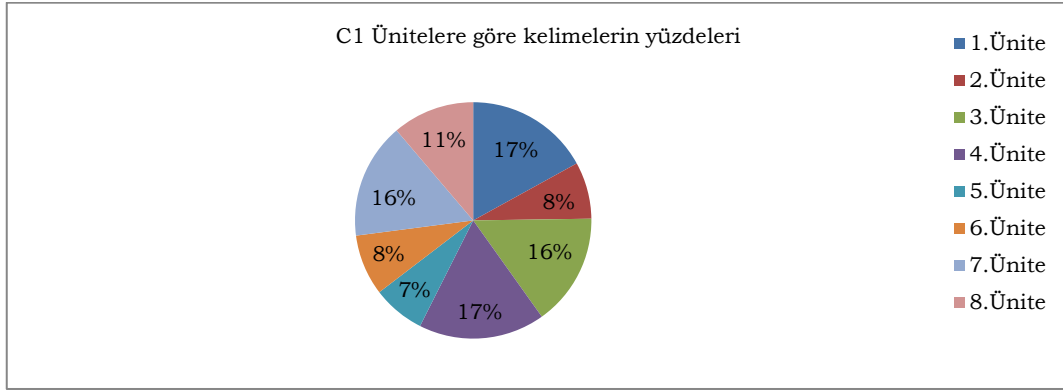
Şekil 10. YİTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.

Şekil 11. YİTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.

Şekil 12. YİTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayısı.

Şekil 13. YİTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdesi.

3. 1. 2. YİTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Yorumlar

YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metnlerinin ünitelere göre sayıları ve yüzdeleri oranları yorumlandığında düzenli bir artış veya azalış gibi doğrusal bir grafik sonucu değerlendirilememektedir. Örneğin A1 seviyesinin 1. Ünitesinde 419 tane kelime %19 oranında yer alırken 2. Ünitesinde 137 tane kelime %6 oranında ve 3.Ünitesinde 141 tane kelime %6 oranında yer almaktadır. Aynı durum A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde de tekrarlanmaktadır. Üniteler temele alınarak yapılan bir yorumlamada düzenli bir artıştan veya azalıştan bahsetmek mümkün değildir.

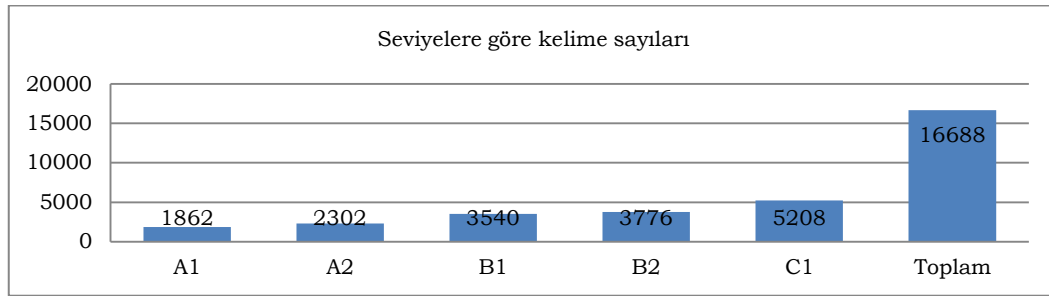
YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metnlerinin seviyelere göre sayıları ve yüzdeleri oranları yorumlandığında ise düzenli bir artış gösteren doğrusal bir grafik değerlendirilmektedir. A1 seviyesinde 2208 tane kelime %7 oranında, A2 seviyesinde 4165 tane kelime %13 oranında, B1 seviyesinde 7001 tane kelime ve %21 oranında, B2 seviyesinde 7450 tane kelime %22 oranında ve C1 seviyesinde 12241 tane kelime %37 oranında yer almaktadır. Seviyeler temele alınarak yapılan bir yorumlamada düzenli bir

artıştan ve kazanımların içeriğine, sayısına ve seviyesine uygun şekilde daha geniş bir kelime sayısından bahsetmek mümkündür. Temel seviyeler olan A1'de 2208 tane kelime yer alırken A2'de ise toplam kelime sayısının %100'e yakın bir oranda artarak 4165 olduğu tespit edilmektedir. Ancak orta seviyeler olan B1'de 7001 tane kelime yer alırken B2'de ise toplam kelime sayısının yalnızca %6 oranında artarak 7450 tane kelimeye yer verilmiş olduğu tespit edilmektedir. Temel seviyeler olan A1 ve A2'de kullanılan toplam kelime oranı %20 iken orta seviyeler olan B1 ve B2'de kullanılan toplam kelime oranı %43'tür.

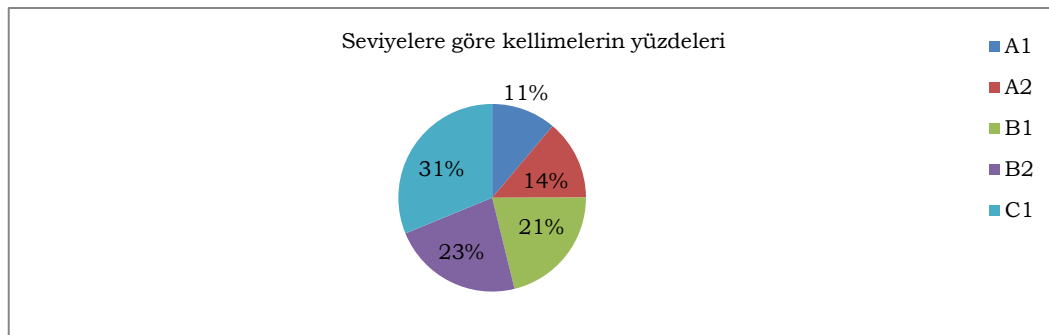
Toplam kelime sayısı olan 33065 kelimenin %37'si yalnızca C1 seviyesinde yer alması, geriye kalan %60'a yakın bir oranda kelimenin ise diğer dört seviyeye dağıtılması da tespit edilen diğer bir durum olarak değerlendirilmektedir.

3. 1. 3. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Bulgular

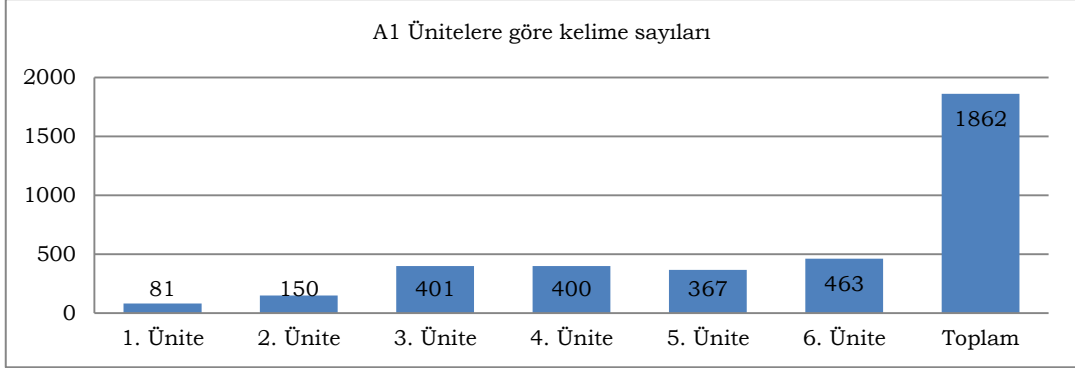
İYTÖS'te yer alan dinleme metnindeki kelime sayıları sırasıyla hem metinlerin ünitelerde yer aldığı sayfa numarasına göre hem de seviyelere göre çalışmanın ekler bölümünde yer alan Ek 2'de yer almaktadır. Çalışmanın bu bölümünde ünitelere ve seviyelere göre kelime sayıları ile ilgili sayısal ve oransal değerleri içeren şekiller yer almaktadır:

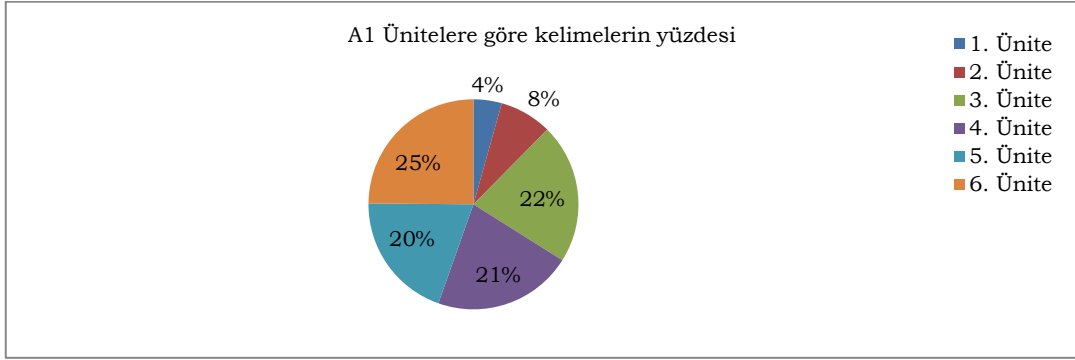
Şekil 14. İYTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam sayısı.

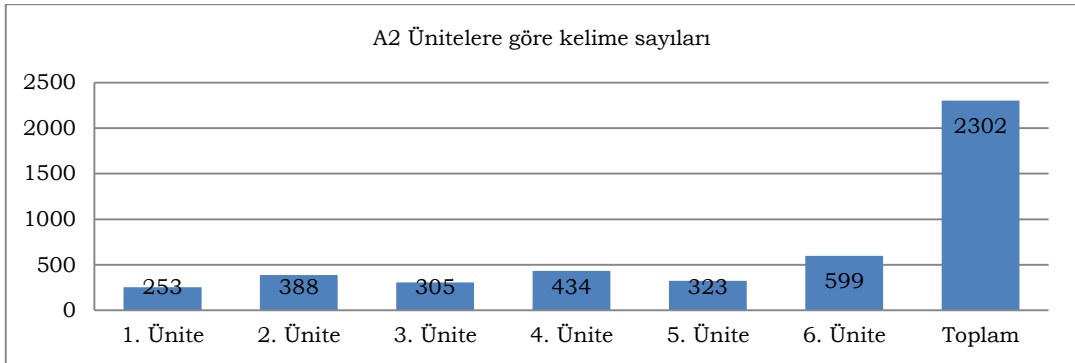
Şekil 15. İYTÖS seviyelere göre kelimelerin toplam yüzdesi.

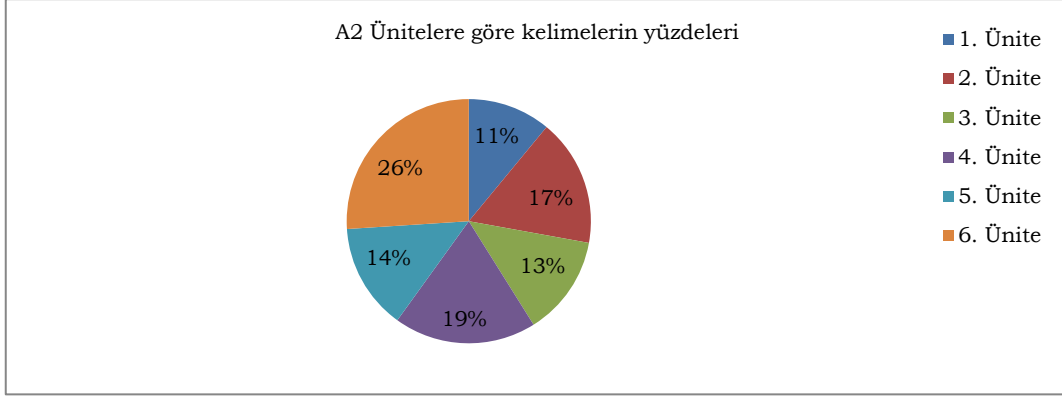
Şekil 16. İYTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.

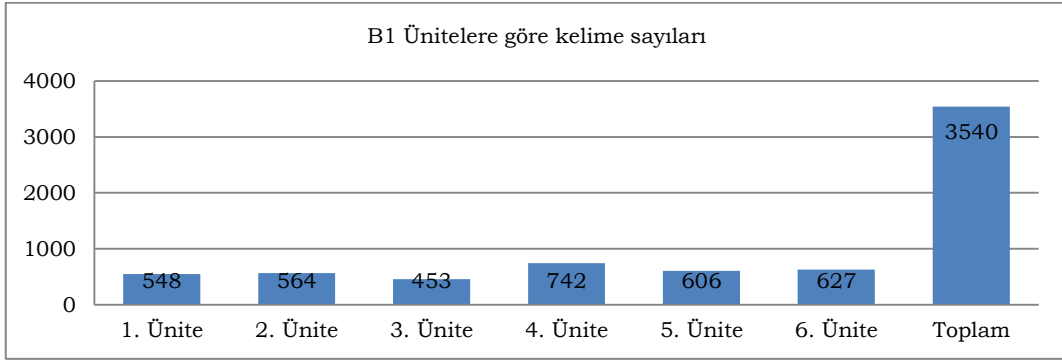
Şekil 17. İYTÖS A1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.

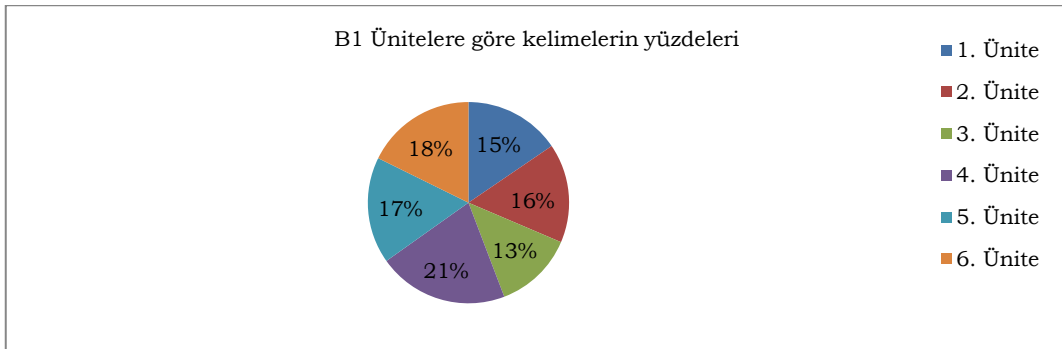
Şekil 18. İYTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.

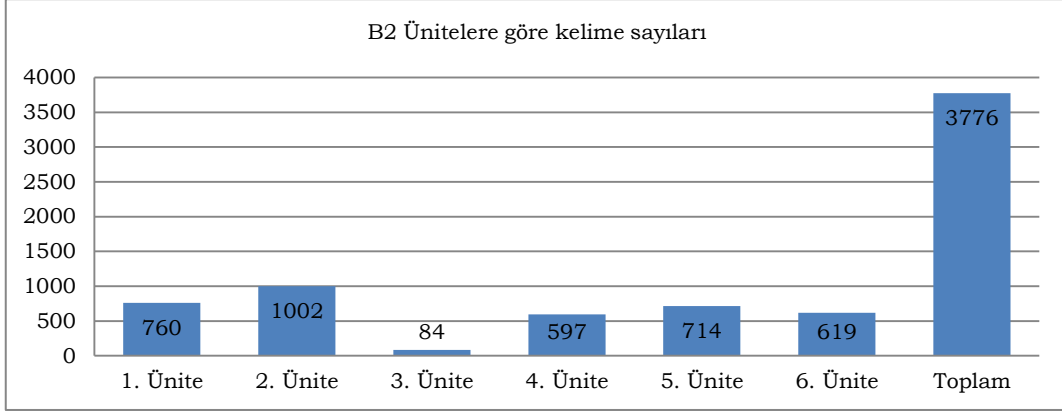
Şekil 19. İYTÖS A2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.

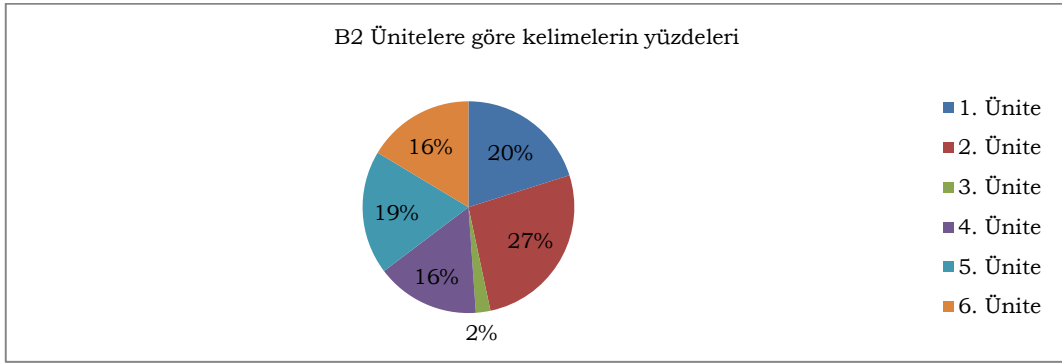
Şekil 20. İYTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.

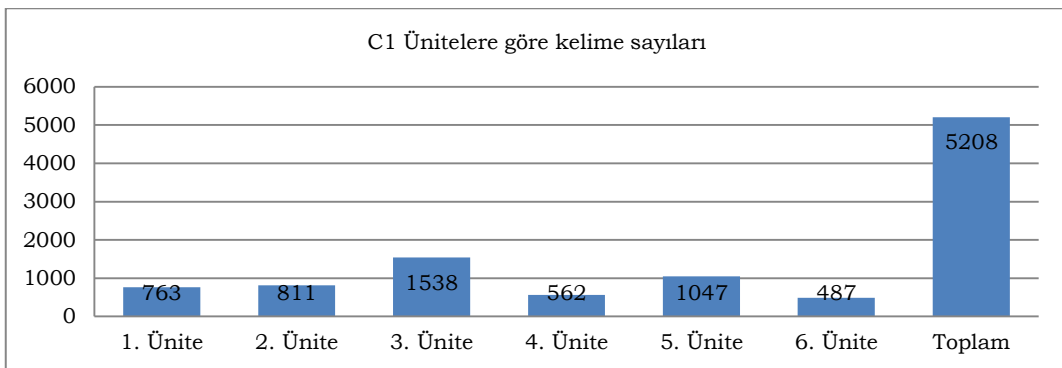
Şekil 21. İYTÖS B1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.

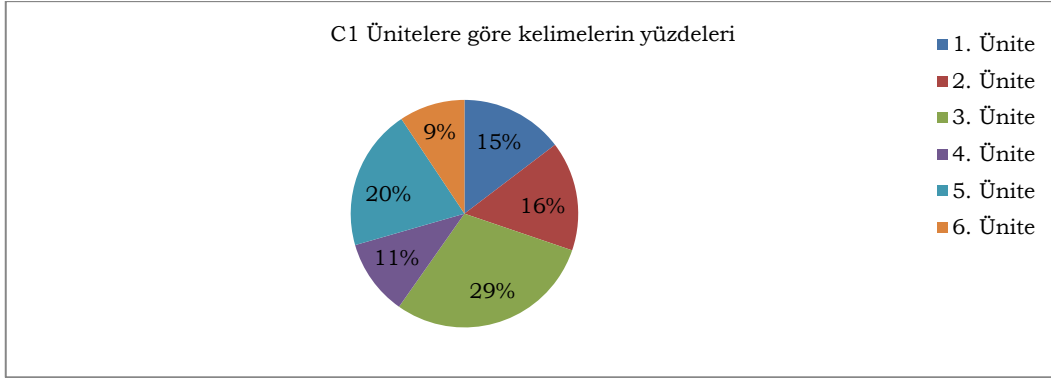
Şekil 22. İYTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.

Şekil 23. İYTÖS B2 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.

Şekil 24. İYTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin sayıları.

Şekil 25. İYTÖS C1 seviyesi ünitelere göre kelimelerin yüzdeleri.

3. 1. 4. İYTÖS'te Bulunan Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Yorumlar

İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin ünitelere göre sayıları ve yüzdeleri oranları yorumlandığında düzenli bir artış veya azalış gibi doğrusal bir grafik sonucu değerlendirilememektedir. Örneğin A1 seviyesinin 1. Ünitesinde 81 tane kelime %4 oranında, 2. Ünitesinde 150 tane kelime %8 oranında, 3. Ünitesinde 401 tane kelime %22 oranında, 4. Ünitesinde 400 tane kelime %21 oranında, 5. Ünitesinde 367 tane kelime %20 oranında yer alırken 6. Ünitesinde 463 tane kelime %25 oranında yer almaktadır. Aynı durum A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde de tekrarlanmaktadır. Üniteler temele alınarak yapılan bir yorumlamada düzenli bir artıştan veya azalıştan bahsetmek mümkün değildir.

3. 2. Metinlerin Kelime Sayılarına İlişkin Yorumlar

YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin toplam kelime sayısı 33065 iken İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin toplam kelime sayısı 16688'dir. Ancak bu hesaplamada YİTÖS ders kitaplarının her bir seviyesinin 8'er üniteden, İYTÖS ders kitaplarının ise her bir seviyesinin 6'şar üniteden oluştuğunu hatırlatmakta fayda görülmektedir. Mevcut durum açısından ele alındığında iki öğretim seti arasında 16337 tane kelime farkı bulunmaktadır. Bu fark %50'ye yakın bir yüzdellik orana karşılık gelmektedir. Halbuki YİTÖS ile İYTÖS arasında toplamda 10 ünitelik yani %30'luk bir fark varken kelime sayılarında bu fark %50'ye ulaşmaktadır.

Öğretim setlerinde yer alan ders kitaplarının seviyelerine göre bakıldığında; A1 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten % 4 fazla, A2 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten %1 fazla, B1 seviyesinde İYTÖS ile YİTÖS eşit, B2 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten %1 fazla ve C1 seviyesinde YİTÖS' ün İYTÖS' ten %6 fazla olduğu görülmektedir. İlgili setler arasındaki en belirgin farkın C1 seviyesinde olduğu yorumlanmaktadır. İYTÖS'ün temel ve orta seviyelerdeki (A1-A2-B1-B2) kelime sayısı fazlalığı oranının toplamının, YİTÖS'ün ileri seviyedeki (C1) kelime sayısı fazlalığı oranına eşit olduğu diğer bir yorum olarak değerlendirilmektedir.

4. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

4. 1. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Sonuçlar

1. YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin toplam kelime sayısı 33.065 iken İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin toplam kelime sayısı 16.688'dir. Mevcut durum açısından ele alındığında iki öğretim seti arasında 16.337 kelime farkı bulunmaktadır. Okuma metinlerinin benzer şekilde incelendiği çalışmada ulaşılan sonuçlar anlama becerisinin bir diğer alt becerisi olan dinleme metinleri aleyhine şöyledir:

YİTÖS ders kitaplarındaki okuma metinleri toplamda 67697 kelime içerirken İTÖS ders kitaplarındaki okuma metinleri toplamda 35489 kelime içermektedir. İki öğretim seti arasındaki kelime sayısı farkı 32208'dir. YİTÖS yaklaşık olarak İTÖS'ün iki katı daha fazla kelime içermektedir. YİTÖS'ün İTÖS'ten daha fazla sayıda kelime içermesi YİTÖS'ün her seviyede İTÖS'e göre fazladan 2 ünite bulundurmasından ve İTÖS'ten daha fazla metin içermesinden kaynaklanmaktadır (İltar, 2018: 214).

2. YİTÖS ve İYTÖS ders kitapları arasındaki kelime sayısı farkı %50' ye yakın bir yüzdellik orana karşılık gelmektedir. Hâlbuki YİTÖS ile İYTÖS arasında toplamda 10 ünitelik yani %30 oranında bir fark varken kelime sayılarında bu fark %50' ye ulaşmaktadır.

3. Her iki öğretim setinde de kelime sayıları A1 seviyesinden C1 seviyesine doğru artış gösteren doğrusal bir grafik çizmektedir.

4. YİTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinde metin başına ortalama 226 tane kelime düşerken İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinde metin başına ortalama 185 tane kelime düşmektedir.

5. Öğretim setlerinde yer alan ders kitaplarının seviyelerine göre bakıldığında; A1 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten % 4 fazla, A2 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten %1 fazla, B1 seviyesinde İYTÖS ile YİTÖS eşit, B2 seviyesinde İYTÖS YİTÖS' ten %1 fazla ve C1 seviyesinde YİTÖS' ün İYTÖS' ten %6 fazla olduğu görülmektedir. İlgili setler arasındaki en belirgin farkın C1 seviyesinde olduğu tespit edilmektedir.

6. İYTÖS' ün temel ve orta seviyelerdeki (A1-A2-B1-B2) kelime sayısı fazlalığı oranının toplamının, YİTÖS' ün ileri seviyedeki (C1) kelime sayısı fazlalığı oranına eşit olduğu bir diğer önemli tespit olarak değerlendirilmektedir. İYTÖS ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin seviyelere göre sayıları ve yüzdellik oranları yorumlandığında ise düzenli bir artış gösteren doğrusal bir grafik değerlendirilmektedir. A1 seviyesinde 1862 tane kelime %11 oranında, A2 seviyesinde 2302 tane kelime %14 oranında, B1 seviyesinde 3540 tane kelime ve %21 oranında, B2 seviyesinde 3776 tane kelime %23 oranında ve C1 seviyesinde 5208 tane kelime %31 oranında yer almaktadır. Seviyeler temele alınarak yapılan bir yorumlamada düzenli bir artıştan ve kazanımların içeriğine, sayısına ve seviyesine uygun şekilde daha geniş bir kelime sayısından bahsetmek mümkündür. Temel seviyeler olan A1'de 1862 tane kelime yer alırken A2'de ise toplam kelime sayısının %20'ye yakın bir oranda artarak 2302 olduğu tespit edilmektedir. Benzer şekilde orta seviyeler olan B1' de 3540 tane kelime yer alırken B2'de ise toplam kelime sayısının yalnızca %10' a yakın oranında artarak 3776 tane kelimeye yer verilmiş olduğu tespit edilmektedir. . Temel seviyeler olan A1 ve A2'de kullanılan toplam kelime oranı %25 iken orta seviyeler olan B1 ve B2' de kullanılan toplam kelime oranı %44'tür. Toplam kelime sayısı olan 16688 tane kelimenin %31'i yalnızca C1 seviyesinde yer alması, geriye kalan

%70'e yakın bir oranda kelimenin ise diğer dört seviyeye dağıtılması da tespit edilen diğer bir durum olarak değerlendirilmektedir.

4. 2. Öğretim Setlerindeki Ders Kitaplarında Bulunan Dinleme Metinlerinin Kelime Sayılarına İlişkin Öneriler

1. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, ne bir kelime sıklığı çalışması ne de seviyelere göre ulaşılması gereken kelime çeşitleri, sayıları ile ilgili kuramsal bir bilgi, dizin, program veya müfredat bulunmamaktadır. Yani sistemli bir kelime bilgisi içeriği yoktur. Bu sebepten dolayı her öğretim seti kendi ilerleme ilkeleri doğrultusunda öğrencilere kelimeleri aktarmaktadır.

2. Öncelikli olarak seviye temeline dayanan ve tüm öğretim setlerinde ortak kullanılacak bir kelime sıklığı çalışması yapılmalıdır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde aşamalı kur sistemi, sarmal bir öğretim planı ve gittikçe artan kazanım içerikleri olduğu düşünüldüğünde kelime sayılarının her seviyede bir önceki seviyeden daha fazla bir sonraki seviyeden daha az veya eşit sayıda olması gerekmektedir.

3. Dinleme becerisinin özellikleri düşünüldüğünde metinlerde kullanılan kelime sayıları ve metinlerin kayıt süreleri öğrencilerin yaş, seviye, ilgi ve dikkat gibi pedagojik özelliklerine dikkat edilerek belirlenmelidir. Öğretilmesi gereken kelime sayıları bazen bir metinde bazen ise benzer birkaç metin aracılığıyla sağlanmalıdır.

4. Hazırlanacak kelime hazinesi ile hangi seviyede kaç kelime öğretileceği ve bu kelimelerin hangi kelime grubunda olması gerektiği ortaya konulmalıdır.

5. Özellikle fiillerle ilgili kelime sıklığı çalışması öncelikli olarak yapılmalıdır. Çünkü birçok hâl eki cümlenin sonunda yer alan fiil soylu yükleme bağlı olarak değişmektedir.

Kaynakça

- Demirel, Ö. (2012). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı.
- Dolunay, S., K. (2010). Dil bilgisi öğretiminin amacı ve önemi. *TÜBAR-Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 275-284.
- Duru, H. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazılı, işitsel, görsel araçlar ve dil öğretim ortamları. M. Durmuş, & A. Okur içinde, *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* (s. 395-412). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Erdil, M. (2018). Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kuruluna bağlı 209 üniversitede yabancılar Türkçe öğretimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/ The Journal of International Social Research*, [http://dx.doi.org/10,17719/jisr.2018,2764](http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018,2764), 11(60). 93-112.
- Göçen, G., & Okur, A. (2018). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki sözcüklerin kullanım yaygınlığı ve sözcüklerin seviyelere dağılımı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 481-508.
- Gün, M., Yalçın, Ç., & Memiş, M., R. (2017). İki farklı dilin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan temel seviye ders kitaplarının dinleme etkinlikleri bakımından karşılaştırılması. *International Journal of Language Academy*, 5/7, 387-403.
- Günay, V., D. (2017). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya.
- Güneş, F. (2013). Yapılandırıcı yaklaşımla dil bilgisi öğretimi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 9 (3), 171-187.

- İltar, L. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin farklı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- İnce, B. (2013). Yabancı dil öğretiminin temel ve genel ilkeleri. M. Durmuş, & A. Okur içinde, *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (s. 143-156). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kılıç, A. (2002). Bir metni farklı bir şekilde işlemenin anlama düzeyine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 27/123, 53-61.
- Krashen, S., D. & Terrell, T., D.(1983). *The natural approach. language acquisition in the classroom*. Oxford: Pergamon Press.
- Kurnaz, H. (2018). *Bilgilendirici metinlerde okuduğunu anlamayı etkileyen faktörler*. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Lüle Mert, E. (2014) Türkçenin eğitimi ve öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesi sürecinde kullanılabilirlik etkinlik örnekleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 23-48.
- Melanlıoğlu, D. (2016). Yabancı öğrenciler için dinleme becerisine yönelik üstbilişsel dereceli puanlama anahtarı, *EÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18-2, 1206-1229.
- Rost, M. (1990). *Listening in language learning*. New York: London.
- Tiryaki, E., N. & Kayatürk, N. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarındaki dinleme metinlerinin örtülü anlam açısından değerlendirilmesi (İstanbul B1-B2 seviyesi ders kitabı). *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14/39, 300-319.
- Tuzcu Eken, D. (2011). *Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde temel düzey dinleme-anlama etkinliklerinin karşılaştırılması*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yunus Emre Enstitüsü (2019). <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> adresinden 01.02.2019 tarihinde erişilmiştir.